

Op het hakblok

Iedere editie van het vakblad pakt Henk Folkers een actueel onderwerp beet en legt dit op zijn hakblok. Op bevroren wijze deelt hij zijn (bijzondere) beschouwing met u. Uw reacties zijn meer dan welkom!
Vandaag: over Covid-19.

Covid-19 of Konkurs-20? De Lock-up-ramp

We raakten vanaf maart langzaam gewend aan de dagelijkse update op het Journaal aangaande Covid-19. “Vandaag: 781 nieuwe gemelde besmettingen, 230 mensen opgenomen op de IC, er stierven vandaag 114 patiënten. Het aantal IC- bedden komt hiermee op 1167”. De pandemie heeft inmiddels meer slachtoffers geeist dan de Watersnoodramp van 1953 met toentertijd ruim 2500 doden. Vreselijke cijfers. Vooral voor de getroffen. We richtten ons als Nederland direct op het bestrijden van het virus en gingen op 15 maart in de intelligente lock-down. De Regering Rutte toonde daadkracht om de burgers tegen het virus te beschermen. Maar beschermden ze ook de ondernemers tegen de gevolgen van het virus? Voorkomen de ondersteuningsmaatregelen ook daadwerkelijke Konkursen (faillissementen)?

DOOR: HENK FOLKERS

Tijdbom

Er tikt namelijk een economische tijdbom die pas later dit jaar afgaat. De coronapandemie heerst wereldwijd, het laat zijn sporen economisch meer achter dan verwacht en volgens de Europese kredietverzekeraars zal het aantal bedrijfsfaillissementen in 2020 ongekend toenemen. De wereld-economie zal naar verwachting in 2020 twee keer zoveel instorten als in de financiële crisis na 2008. De verliezen zijn even groot als de economische macht (BBP) van Duitsland en Japan samen. Dit laat sporen achter als een meteorietinslag, is niet van de ene op de andere dag opgelost en zal niet snel verdwijnen.

Door de coronacrisis kan het aantal Nederlandse faillissementen in 2021 verdubbelen of zelfs verdrievoudigen ten opzichte van 2019. Verwacht wordt dat 1,5% tot 2,5% van de bedrijven volgend jaar bankroet gaat, wat neerkomt op 6500 tot 10.000 faillissementen!

Hierbij zijn ze overigens uitgegaan van een scenario waarbij geen sprake is van een tweede lock-down in het najaar. Nederland staat daarmee nu in de top-10 van landen waar de sterkste stijging van het aantal faillissementen wordt verwacht. Met een stijging van 42% ten opzichte van 2019 staat ons land op de zevende plaats. Dit komt mede door onze sterke afhankelijkheid van het buitenland.

Noodmaatregelen

Tijd voor Echte Noodmaatregelen zou je zeggen. Maar in plaats van het opzetten van een *Economisch Deltaplan* met een snelle uitrol hield deze regering het op een kleine dijkverhoging. De regering kwam met vreemdklinkende krediet- en bijstandsregelingen als de Tozo1, de aangescherpte Tozo2, de Tozo3, de TOGS, de NOW, de TVL, de KKC, de BMKB-C etc.

Zelfstandigen konden aldus aanspraak maken op een kortstondige bijstand en/of kortlopende lening en de overheid zou de betrokkenen de mogelijkheid geven om snel en onbureaucratisch een coronalening aan te vragen. Alles in het teken van steun aan de ondernemer!

Dat viel in de praktijk echter zwaar, zwaar tegen, want de gemeenten waren hier qua menskracht en kennis niet op toegerust, het werk stapelde zich op, de verwerking duurde te lang en gemeenten moesten hulp inroepen. Externe bedrijven als het Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) werden dan ook door de gemeenten ingehuurd om hun werkvoorraad snel weg te laten werken.

Dit alles zonder dat (tot op heden ...) bij de gemeenten bekend is wat de overheid hen hiervoor als overheidsbijdrage wil vergoeden. De bodem van de lokale schatkisten is dan ook na deze eerste aanvraag golf vaak bereikt.

De ploeg van Rutte lijkt intussen zelf terug te keren naar het oude, vertrouwde, interbestuurlijke normaal. Hoewel de gemeenten door de toevloed van coronakredietaanvragen het water aan de lippen staat, krijgen ze van minister Ollongren voorlopig geen cent structurele vergoeding uit het gemeentefonds voor hun grote financiële en personele afhandelingsproblemen.

Onze regering lijkt niet op de hoogte te zijn van de absolute acute benarde situatie van verschillende mkb'ers en zelfstandigen en de druk die dit

geeft op het gemeentelijke zelfstandigenloket.

Ze stelt het nieuw op te stellen noodbeleid voor veel existentiële beslissingen uit tot na het zomerreces.

Veel ondernemers zijn dan al verdronken ...

Een rampzalige en verkeerde beslissing

Van de 355 gemeenten in Nederland hebben er 128 een zelfstandigenloket (daarvan werken 105 samen met het eerdergenoemde IMK). De meeste loketten zijn nu echter gewoonweg gesloten! Dit doordat de gemeenten niet weten waar ze aan toe zijn qua regeling en vergoeding vanuit Den Haag. De zelfstandige staat nu – u gelooft het waarschijnlijk niet – letterlijk voor een dichte publieke poort(-wachter).

Het is weer ieder voor zich.

Ons zorgvuldig gereserveerde belastinggeld besteden voor dit soort economische rampen? Nee, dat moet naar de zuidelijke landen waar 'belastingbetaler' een scrabble-woord is dat veel punten oplevert, maar geen geld ...

De overheid laat de gemeenten – en daarmee de plaatselijke kleine ondernemer – in de steek door het uitvoeringsprobleem niet te onderkennen en niet te vergoeden.

Ze moeten het allemaal maar zelf uitzoeken met de overheidsregelingen. De koekoeken die deze windeieren in het gemeentelijke nest leggen zijn de departementen die gemeenten inschakelen als uitvoeringsinstanties. Ze delen geen werkelijke bevoegdheden die passen bij een noodsituatie, maar rollen het ontoereikende beleid uit over de rug van de gemeenten.

De gemeenten kunnen niets, mogen niets, hebben niets en kunnen geen maatwerk bieden.

Het afschalen van nationale taken naar een gemeentelijke uitvoering vraagt dan ook heel snel om een totaal andere bestuurlijke aanpak en bestuurlijke verhoudingen.

Bij de banken – waar de overheid qua uitvoering kennelijk wel vertrouwen in heeft – loopt de zaak echter vast op desinteresse voor de kleine ondernemer. Het verdienmodel op kleine ondernemerskredieten is niet genoeg voor de banken om de onboarding en begeleiding te doen en daarnaast zijn vele bankvestingen ook nog eens gesloten.

De kleine ondernemer staat er alleen voor en kijkt met verbazing naar de miljardensteunmaatregelen voor KLM. Er is kennelijk een 'leedhierarchy' aan het ontstaan in ondernemersland. Welke vormen van 'getroffenheid' zijn leidend in hoe verder te gaan. KLM of de kleine ondernemer op de hoek?

Het Bbz

Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen stamt uit 2004 en de kosten van het Bbz komen voor rekening van de gemeente. Veel van de kosten kan de gemeente declareren bij het Rijk. De regeling is duidelijk voor de gemeenten en is bedoeld voor beginnende zelfstandigen (starters) en zelfstandigen die al een zekere tijd een eigen bedrijf hebben (gevestigde zelfstandigen).

Het oorspronkelijke en goed werkende Bbz wordt gewoonweg door de overheid vergeten en de behandeling en verstrekking van noodkredieten wordt buiten de deur gehouden.

De nieuwe regelingen zijn uiteraard gefinancierd met ons publieke (belasting)geld.

Deze regelingen kunnen qua verstrekkingshoogte veel van het leed oplossen, maar worden nu 'gegrond' aan de private sector, de banken en non-bancaire financiers en niet aan de gemeenten! De banken en financiers kunnen gewoon gebruikmaken van staatsgaranties, de gemeenten niet!

Het huidige pakket maatregelen is grotendeels voortkomend uit en gestoeld op het Bbz, maar de overheid werkt het in de behandelingspraktijk totaal anders uit.

Uit onderzoek blijkt dat het Bbz heel effectief is

geweest om starters uit een werkloosheids situatie te krijgen door een bedrijf te starten dat (op termijn) levensvatbaar is. Ook om reeds gevestigde zelfstandigen buiten de bijstand te houden door ervoor te zorgen dat ze weer in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien met hun bedrijf en een soepele lening van/via de overheid.

Gemeenten ontvangen daarnaast via de integratie-uitkering sociaal domein van het gemeentefonds een geormerkt budget voor onder andere de bekostiging van de re-integratie (waaronder ook scholing en opleiding). Bij een budgettekort hoger dan het eigen risico van 5% kan de gemeente bij het Rijk een verzoek indienen om aanvullend budget, de zogenaamde vangnetuitkering. Veel gemeenten haalden hier echt sociaal rendement uit!

Een slimme samenwerking met partijen als het Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) voor het opstellen van Levensvatbaarheidsonderzoeken en met de juiste deskundigheid, begeleiding, een goede haalbaarheidsselectie en slagvaardig debiteurenbeheer zorgden bij de gemeenten de achterliggende zestien jaar voor een effectieve uitvoering van deze regeling.

Waarom moest het opeens allemaal anders?

De ramp na de ramp

Het nieuwe totaalpakket van corona-ondersteuningsmaatregelen, wat een 'fonds voor economische stabilisatie' van miljarden moest zijn, werkt niet tijdens deze crisis! Leninggaranties en uitkeringsgaranties worden onvoldoende en niet tijdig verstrekt, terwijl dit alles was bedoeld om bedrijven meer – en vooral gemakkelijker – toegang tot kapitaal te geven in deze crisis.

Met een extreem lage rente en soepele aflossvoorwaarden zou je denken. De rente op de kapitaalmarkt is tenslotte beneden de 0% en als we deze crisis overleven kunnen we best wel in twintig jaar de schuld inlopen. Toch?

Nou ... nee.

De Tozo-lening kent een rente van 2% en dient in drie jaar terugbetaald te worden (hoe dan?) aan de overheid. De maximale rente op een KKC-aanvraag is 4% en moet in vijf jaar terugbetaald worden aan de bank en de BMKB-C kent geen renteplafond en moet in zes jaar terugbetaald worden aan de bank. Kortlopend en kortzichtig?

‘We willen niet dat bedrijven failliet gaan’, zegt de Minister van Economische Zaken over het hulp-pakket. Maar is het pakket niet een reddingsboei zonder reddingsboot gebleken? Met een water-trappelende ondernemer? Lost u uw hypotheek ook af binnen zes jaar?

Snapt u de desillusie bij de ondernemers?

Het gaat tenslotte ook nog eens om het ‘opvangen van de sociale gevolgen’ voor de werknemers van de getroffen ondernemingen.

De Bijlmerramp (1992) heeft getoond waar desillusie toe kan leiden. Door gebrek aan adequate nazorg in samenhang met sociale problemen en het ontbreken van monitoring, kon ‘de ramp na de ramp’ niet goed worden bestreden.

Moet daarom de goedwerkende Bbz niet weer worden gerevitaliseerd?

Impactanalyse

Op de voorpagina van het *FD* stond onlangs ‘Bank zuinig met coronakrediet voor kleine ondernemer’. De banken blijken ondanks de borgstellingen van de overheid geen aandacht te hebben voor de kleine ondernemer. De KKC-regeling (95% staatsgegarandeerd) wordt maar voor € 22 miljoen gebruikt, terwijl er voor € 750 miljoen aan staatsgarantie klaarstaat!

De BMKB-regeling blijft inmiddels steken op maar 4500 geholpen bedrijven!

Ons publieke geld binnen de nieuwe regelingen werkt dus niet via de gemeenten, maar ook werkt

het zeker niet privaat via de – laks uitvoerende – banken!

Waar moet je naartoe als ondernemer?

Daarom vraag ik uw aandacht voor de werking van kredietunies in Nederland.

Deze cooperaties zonder winstoogmerk kennen een landelijk dekkend netwerk met zo’n 40 kredietunies die met elkaar reeds voor circa € 20 miljoen aan kleine kredieten aan 1109 mkb-ondernemers hebben verstrekt met een gemiddelde grootte van bijna € 80.000.

Juist in deze voor mkb-ondernemers moeilijke tijden, zijn kredietunies dé oplossing als het gaat om de snelle, persoonlijke en goedkope uitvoering van de coronamaatregelen.

De ondernemersleden van een kredietunie zijn namelijk gewend om risico, rendement, kennis, ervaring en netwerken met elkaar te delen, als uitdrukking van de gemeenschappelijkheid, ook wel de ‘Common Bond’ genoemd.

Een kredietunie combineert het belang van haar ondernemersleden, die door risico, rendement, kennis, ervaring en netwerken te delen, hopen een hoger algemeen doel te bereiken. Ze bereiken dit door voor ieder verstrekt krediet de benoeming van een coach (vaak een geldgevend ondernemerslid) als voorwaarde te stellen. Van ondernemers voor ondernemers. Zonder coach geen krediet.

Kredietunies verstrekken vooral kleine kredieten aan kleinbedrijf-ondernemers. Zij kijken eerst naar de ondernemer en zijn of haar ondernemerskwaliteiten, vervolgens naar de cashflow en pas daarna naar de zekerheden. De mkb-ondernemer krijgt immers krediet van een groep mensen, niet van een gezichtsloze grote financiële instelling.

Twee jaar geleden zijn de onder de koepel VKN georganiseerde kredietunies het ‘Access to Finance’-project gestart, een initiatief van de Europese Unie.

Banken in Nederland wijzen namelijk – ook al voorafgaand aan de coronacrisis – circa *100.000 kredietaanvragen per jaar* van mkb-ondernemers af! Dat moest veranderen.

Sommige ondernemers vinden tijdens deze crisis misschien hun weg via non-bancaire financiers en crowdfunding, maar de rest wordt gewoonweg het bos ingestuurd.

Voor de bank is het te klein, te bewerkelijk, te risicovol, te duur, niet efficiënt etc. Onder dit aantal afgewezen kredieten zijn er veel met een gebrek aan zekerheden, c.q. een te lage financiële buffer (solvabiliteit). Deze kredietaanvragen zijn echter bij uitstek geschikt om bij kredietunies aan te bieden, omdat zij achtergestelde leningen kunnen verstrekken, waardoor het aansprakelijk vermogen toeneemt en omdat zij het ‘gemeenschappelijk ondernemersbelang’ ook als een vorm van zekerheid zien.

Als de overheid het publieke geld en/of borgstellingen aan deze kredietunies zou geven middels een accreditatie dan zouden we de impact van de coronakredietaanvragen direct kunnen verzachten! Waar wachten we op?

Sociale intelligentie is veel sterker dan systeemintelligentie!

Omdat kredietunies met vrijwilligers werken, zijn de kosten van coaching, kredietanalyse, kredietbeheer en het relatiebeheer erg laag. Leden van een kredietunie en coaches willen niets liever dan mkb-ondernemers helpen tijdens de crisis. Bovendien zit een deel van hun spaargeld in het verstrekte krediet, dus doen zij er alles aan om te voorkomen dat hun mede-lid failliet zou kunnen gaan.

Het defaultrisico bij kredietunies is zeer laag (0,5%, versus 8% bij de banken). Relatiebankieren blijkt daarmee succesvoller dan Transactiebankieren in dit segment van de markt.

Enkele kredietunies hebben accreditatie aange-

vraagd (of al gekregen) bij de Rijksdienst voor Ondernemerschap en zij willen de KKC-kredieten die via gemeenten worden aangevraagd, ook kunnen begeleiden en ook kunnen co-financieren. Opdat de kleine mkb-ondernemers niet allemaal het slachtoffer worden van de coronacrisis. Daarom kan alleen een gemeenschappelijke kortetermijnoplossing van de overheid een golf van faillissementen voor de getroffen en een golf van ontslagen voor hun werknemers voorkomen.

Tot die tijd zit ondernemend Nederland in een lock-up.

Dit artikel roept dan ook op tot een onmiddellijk DeltaPlan van onze regering om betere en direct bereikbare financiële steun en leningen te verlenen aan zelfstandigen en hun werknemers. Met de hulp van de gemeenten die meer vrijheid en geld moeten krijgen en met de steun van en staatssteun aan kredietunies.

Dit moet tevens ondersteund worden door een pakket van voldoende en langjarige financiële ondersteuning. Minstens gelijk aan een werkloosheidsverzekering. Een maandelijks betaling die de betrokkene in staat stelt een normaal bestaan en een normaal bedrijf te financieren en een crisisperiode te overbruggen zonder werknemers te hoeven ontslaan of zelfs faillissement aan te vragen. Deze steun moet worden verleend totdat een getroffen bedrijfstak aantoonbaar een toekomstige basis biedt voor het voortbestaan van het bedrijf.

De tekortschietende overheid loopt ondertussen de kans op een groot verlies aan vertrouwen bij de ondernemers.

Ik wacht de parlementaire enquête – als kostbaar en twijfelachtig achterafonderzoeksinstrument – wel af.

Henk Folkers
Founding Partner IMK
Adviespunt

Zij die blijvende lichamelijke, geestelijke, financiële en sociale schade ondervinden van de coronacrisis, de lock-down en de onvoldoende financiële bestrijding daarvan, kijken met me...

Bronnen van de kredietverzekeraars:

<https://www.eulerhermes.de/presse/pressemitteilungen/euler-hermes-insolvenzstudie-2020-mehr-pleiten-erwartet.html>

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/06/01/de-echte-pijn-van-de-coronacrisis-moet-nog-komen-a4001439>

<https://www.trouw.nl/economie/er-rolt-vanaf-dit-najaar-een-golf-aan-faillissementen-door-nederland~b3464394/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

<https://www.handelsblatt.com/unternehmen/mittelstand/insolvenzprognose-der-kreditversicherung-euler-hermes-neue-pleitewelle-bei-deutschen-unternehmen-seite-2/2516108-2.html?ticket=ST-6901193-wt7jiZWpwOfXrart5eR-ap1>

<https://www.accountancyvanmorgen.nl/2020/04/06/kredietverzekeraars-detailhandel-problemen/>

Overige bronnen:

<https://fd.nl/ondernemen/1339488/kredietverzekeraars-zetten-zich-schrap-voor-golf-van-faillissementen>

<https://www.groene.nl/artikel/gesloten-loketjes>

https://www.zzp-nederland.nl/onze_lobby/bbz

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/nieuws/gemeenten-willen-harde-acties-tegen-rijk-voor.13887972.lynkx>

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/juridisch/achtergrond/achtergrond/schaduw-van-coronahangt-over-de-cijfers.13302074.lynkx>

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/nieuws/corona-gaat-gemeenten-1-5-tot-2-8-miljard-euro.13877679.lynkx>